

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

21:a årg. 1925.

Nr 4. April.

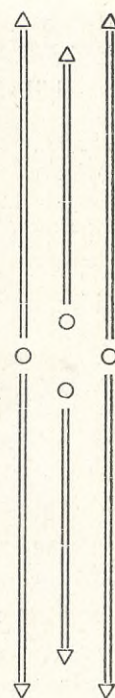
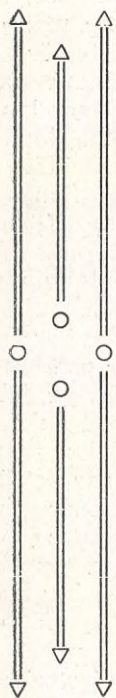
Pris 25 öre

A N S V A R.

Under valrörelsen förlidet år förde dåvarande statsminister Trygger fram de bevingade orden om, att kapitalisterna voro de största spararna och således de för samhället nyttigaste individerna. Ty genom deras

tarna kände det som en utmaning att kalla dem som ha överflöd för sparrare. De förnumstiga, som alltid föra sedlighetens och moralens talan och som därvid ideligen prata om, att det är arbetarklassens föga sinne

terna att få dem lägre, ty därigenom kan sparas mycket kapital som arbetarna annars skulle "förslösa" till litet bättre och mera mat åt barnen och varmare kläder, om det nu kan talas om att det arbetarna begärt

Eugen: VARSOL PÅ ÄNGEN.

sparsamhet fanns kapital tillgängligt för produktionen, vilken alla samhällets innebyggare äro beroende av, både som producenter-arbetare och konsumenter, särskilt nytighetsproduktionen.

Att detta tal blev det som göt balsam i mångens hjärta, som möjligen någon gång känt ett stygn över sitt överflöd av ägodelar och sitt parasitära liv är ganska säkert. Där emot är det helt naturligt att arbe-

för sparsamhet som är orsaken till fattigdom och nöd där sådan inträder, fick ju också ett plus av argument i sitt vanetänkande.

Att Trygger menat detta är dock inte säkert. Men mera säkert är att han ur denna sin sparsamhetssynpunkt gillar Svenska arbetsgivareföreningens taktik att begagna de starkaste medel de äga för att hålla arbetarnas löner nere vid den nivå de äro och söka begagna möjlighe-

skulle kunna räcka till även det senare.

Numera äro ju de flesta arbetare så pass kunniga i de ekonomiska frågorna, att de veta, att det icke går för sig att taga ut allt vad som kan tagas ut av företagen, utan att dessa måste ha nödigt förlagskapital. Men helt naturligt reagera de, då de märka att ej samma ansvarskänsla för framtida behov finnes hos företagens ledare eller rättare dess ak-

tieägare, utan dessa pressa och pressa företagen för att varje år få ut mesta möjliga vinst. Detta icke i så stor utsträckning för att kunna placera pengarna i andra nyttiga företag, utan mera för att täcka sina egna behov, som sällan minskas med åren utan tvärtom ökas. Helt visst är det bittert för arbetarna att med sådant för ögonen alltid vara hänvisade till ett liv, med endast några grader eller pinnhål över nöd- torftsgränsen, såsom endast en kugge i det stora maskineriet. Det spar- kapital till den framtida produktio- nen som arbetarna, om icke svälta ihop, dock få försaka så mycket för, att det därför måste anses vara för dem en moralisk plikt att tillse att det på bästa sätt blir använt. I hela sitt liv få de göra denna insats i sam- hällsbyggandet och då man fordrar av dem att de skola förstå detta och foga sig därefter, då måste de kräva att samhällsansvaret finnes till bland "samhällspelarna" också på ett me- ra helt sätt än hittills.

Men detta är alldeles omöjligt att finna i den nu pågående huvudlösa lockouten.

Vi kunna ej gå in på dess detaljer, men att taga ut grupper i striden som, såsom textilarbetarna, stå så nära nödtorftsgränsen, för att slå andra arbetare med, det hör verkli- gen till det oansvariga, för att inte säga något ännu starkare. Det ma- nifesterar arbetsgivaretaktikens hän- synslöshet mot allt vad rätt till att få leva ett människovärdigt liv he- ter. Det är en handling som arbets- givarna nu kunna tillåta sig göra, därför att det för tillfället finnes så gott om arbetskraft. Deras liv är icke ens så mycket värt, att de behöva i kapitalets intresse skyddas för att lämna god avkastning, ty unga kraf- ter finnas i stor utsträckning att till- gå och därför passa säkerligen de oförfalskade krassa arbetsgivarein- tressena på att slå till. Men allt har sin motpol. Det arbetareklassen nu genomlider kommer förvisso icke att krossa den. Tvärtom, kommer den- na strid, genom sin oförnuftiga iscensättning bliva en sporre till

Riksdagsbrev.

Forts. fr. föreg. n:r.

Vad den förstnämnda konventio- nen gäller är uttryckt i art. 1 och 2, vilka återges här.

Art. 1. Underkastad straff är en- var, som, för att tillfredsställa and- ras lidelser, värvar, bortför eller för- leder omyndig kvinna, även om det sker med hennes samtycke, i otuk- tigt syfte, även då de särskilda hand- lingar, som grundlägga gärningens egenskap av brott, utförts i skilda länder.

Art. 2 stadgar straff även för den som med svek, våld, hotelser, miss- bruk av myndighet eller med andra medel innebärande tvång värvar, bortför eller förleder myndig kvinna i samma syfte.

Den andra konventionen avser att vidtaga alla mått och steg för att efterspana och straffa sådana perso-

ännu större sammanhållning och offervillighet bland stridande och icke stridande arbetare och förvisso en källa till studium och arbete för att på flera vägar nå fram till arbe- tareklassens rättmätiga andel i livs- möjligheterna, utan att samhället i så hög grad behöver bli utsatt för egoismens och oansvarighetens på- frestningar.

När denna tidning nu går i press har ju konfliktläget väsentligt för- bättrats varför vi hoppas att det ej skall behöva bli det förödande svält- krig som i början kunde befaras.

Den besinning och storslagna upp- marsch varmed lockouten mottogs, visar också på en styrka inom våra led som inte kan inge arbetsgivarna några stora förhoppningar om att genom irritationsmoment få arbetar- nas organisationer söndertrasade och på sådana genvägar nå fram till sina önsknings mål.

Numera anse vi det för förolämp- ning mot arbetarekvinnorna att ställa särskilda uppmaningar till dem. De ha under så många svåra strider visat prov på storslagen soli- daritet och förmåga att hålla ihop hemmen att vi ej ett ögonblick tvivla på dem nu.

S. V.

ner, som ägna sig åt handel med barn av det ena eller andra könet, skolande sådan gärning anses inbe- gripnen i art. 1 i den förra konventio- nen. Då det för oss är av stort in- tresse att ta del av några av artik- larna i denna konvention — av den 30 sept. 1921 — återges även dessa.

I art. 4 överenskomma de för- dragsslutande parterna att, så vitt det icke skulle finnas mellan dem konventioner angående utlämnande av förbrytare, vidtaga alla i deras makt stående åtgärder för utläm- nande av personer, tilltalade eller dömda för brott avsedda i art. 1 och 2 i konventionen den 4 maj 1910. I art. 6 överenskomma de fördragsslu- tande parterna, att, så vitt de icke ännu vidtagit lagstiftande och ad- ministrativa åtgärder i syfte att auk- torisera och övervaka agenturer och byråer för platsanskaffning, utfärda bestämmelser i sådant syfte för att tillförsäkra skydd åt kvinnor och barn som söka arbete i annat land.

I art. 7 överenskomma de för- dragsslutande parterna, beträffande anordningarna för immigration och emigration, att vidtaga lagstiftande och administrativa åtgärder avsedda att bekämpa handeln med kvinnor och barn. De överenskomma sär- skilt att utfärda nödiga bestämmel- ser till skydd för kvinnor och barn, som resa på emigrationsfartyg, icke endast vid avresan och vid ankom- sten utan även under själva resan och att vidtaga anordningar beträf- fande affischering på stationer och i hamnar, varigenom kvinnor och barn varnas för farorna på grund av sådan handel och anvisning läm- nas å platser, där de kunna få bo- stad, hjälp och skydd.

Konventionerna äro underteckna- de av nästan samtliga till N. F. an- slutna stater och ha deponerats i N. F.'s arkiv. Någon ändring i vår lag ansågs inte nödvändig för rati- fikation, däremot måste riksdagen ge sitt gillande innan denna kunde ske.

Utom dessa särskilda s. k. kvinno- frågor ha ju massor av propositioner och motioner framlagts som beröra oss alla i gemen. Hit höra exempel- vis prop. om minimiålder för eldare och kollämpare ombord å fartyg, och som är baserad på interna- tionella arbetsorganisationens inom N. F. förslag härtill, samt prop. om ändring av par. 10 och 73

sjömanslagen, att minderårig under 14 år ej må användas i skeppstjänst samt att i eldartjänst ej må användas den som icke uppnått 16 års ålder när det gäller inre sjöfart och 18 år när det gäller yttre fart, ävensom prop. angående obligatorisk läkarundersökning av barn och unga personer som användas till arbete ombord å fartyg, denna ävenledes baserad på internationella arbetsorganisationens överenskommelse i Genève 1921. Sistnämnda prop. är redan av riksdagen bifallen.

En annan dylik prop. är förslaget till lag angående jordfästning. Då emellertid denna fråga kommer att särskilt behandlas i "Bris" spalter, skall jag inte gå in därpå nu.

Sedan ha vi ju motioner av varierande innehåll, några intressanta, men en hel del skäligen betydelselösa. Högern vill ha 500,000 kr. till det frivilliga skytteväsendet, anslag till landstörmsövningar o. dyl., och kommunisterna vilja ha bort kungen med allt vad honom tillhör, hr Bodén vill ha infört rusdrycksförbud 1930, hr Björnberg går till attack emot jazzen etc. etc.

Innan vi gå in på någon mer väckt fråga skola vi redogöra för utgången av de i förra numret omnämnda speciella kvinnofrågorna.

Det av regeringen framlagda förslaget till ordnande av kvinnliga befattningshavares löner m. m. vann ej majoritet i riksdagen. Man var, åtminstone inte ännu, redo för ett genomförande av likalönsprincipen. Men ej heller hr C. G. Ekmans gamla behovsprincip vann gehör utan blev ett nytt av honom i statsutskottet framfört förslag det slutgiltiga. Detta innebär, att regeringens förslag om en gemensam löneplan bifölls, men att kvinnorna gå förlustiga den högsta löneklassen inom varje lönegrad, evad dessa bestå av fyra eller fem grader. Vid själva behandlingen biföll den mera radikala andra kammaren regeringens likalönsprincip under det att senaten med hr Ekman i spetsen antog hans förslag. Vid den gemensamma omröstningen avgick hr Ekman med segern, vilket kvinnorna i framtiden nog komma att ha i minne. Emellertid möjliggör frågans utgång att behörighetslagen kan träda i kraft och f. n. är detta kanske det viktigaste.

Den andra frågan — om begränsning av gift kvinnas rätt till stats-tjänst — har också avgjorts sedan sist. För den här gången sluppo vi undan en ny särslagstiftning för kvinnor, men hur det kan gå i framtiden härmed är ej gott att spå. Det

Befolkningsfrågan.

Då vid soc.-dem. kvinnokongressen beslutades om en upplysningsverksamhet inom förbundet i befolkningsfrågan, så uppmanades samtidigt förbundsstyrelsen att arrangera densamma på ett förnuftigt sätt. Styrelsen har ansett det bäst att kvinnodistriktet i första hand äro anordnare av mötena i frågan vilket delgivits dem och flera sådana ha redan ägt rum och lika många gjorts förberedelser för. I Stockholm anordnade distriktsstyrelsen för Stockholms län och förbundsstyrelsen ett möte å Läkaresällskapets lokal med d:r Andrea Andren-Svedberg som talare, i Uppsala distriktsstyrelsen med d:r Stéenhoff som talare ävensom i Norrköping där även kvinnorna voro anordnare. På vardera av de sistnämnda platserna höllos två föredrag, ett för män och ett för kvinnor, under rubrik "Befolkningsfrågan ur socialhygienisk synpunkt". För föredrag i detta ämne har nästan alla distrikt planerat till sina årskonferenser. Skånska distriktet har fått löfte av d:r Johanna Näser från Köpenhamn att hålla föredraget på konferensen den 19 april, Värmlandsdistriktet d:r Gerda Pauli på sin konferens den 25 mars, Västgöta—Dals distrikt d:r Gerda av Geijerstam på årskonferensen den

uttalades, åtminstone i andra kammaren, så stora sympatier för hr Lindbergs motion så det är fara värt att, om inte de gifta kvinnorna för framtiden avhålla sig ifrån att i onödan konkurrera med de ogifta och männen, han nästa gång får majoritet för ett dylikt yrkande. Och så kvinna man är kan man inte annat än ge honom rätt i vissa fall, även om man är motståndare till lagstiftning på området. När t. ex. en chef i verket med c:a 30,000 kronors lön låter sin hustru inneha en tjänstebefattning, som en arbetslös ogift kvinna skulle kunna få, reagerar man, evad man är kvinna eller man. Det talades i debatten om en växande opinion ute i landet emot de gifta kvinnornas härigenom osunda konkurrens med de ogifta. Härvidlag kan ju knappast bli fråga om andra än de gifta lärarinnorna, enär vi inte i landsorten ha så värst många andra kvinnliga statstjänstemän. I vissa fall går det nog också bra långt på detta område, ty man tar mycket litet hänsyn till om det är av ett

25 mars, Sörmlands distrikt d:r Andrea Andren-Svedberg i början av maj och Gävleborgs läns distrikt i början av juni då årskonferens skall hållas.

I riksdagens första kammare har borgmästare Lindhagen väckt motion i befolkningsfrågan, ur vilken vi tillåta oss återgiva en del brottstycken.

Herr Lindhagen säger:

En sådan försummad realitet, som reser sig över de flesta nutidens sociala missförhållanden, är befolkningsfrågan. Länders och slutligen hela jordens överbefolkning kan icke leda till annat än fattigdom, strid för existensen och uppvaknanden med förskräckelse. Intet fredsrrike och allra minst det tusenåriga kan förväntas, så länge befolkningsfrågan överlämnas åt blinda ödens spel. Man har så mycket större anledning att befara det värsta, som faran är så litet uppmärksam, att tvärtom inom staterna en tillväxt av befolkningen hitintills ansetts vara ett synnerligt önskemål.

Anledningarna därtill äro mångahanda. Främst har i följd av uppfattningen om den brutala maktens ofrånkomlighet skapats behov av största möjliga människomaterial för att kunna åstadkomma en massverkan i världets tjänst. Militarismen med andra ord har i alla länder varit den främ-

verkligt trängande ekonomiskt behov man bibehåller sin befattning även efter ett giftermål. Om det funnes arbete för alla vore naturligtvis därom ingenting att säga, men när det är så dåligt härmed som vad det verkligen f. n. är, borde någon hänsyn kunna tagas till ett dylikt förhållande. Och rättelse härutinnan kan nog komma till stånd utan att ett lagstiftningsingripande behöver tillgripas och det vore bra om man hade något dylikt att hänvisa till om männen i en framtid vilja förnya spörsmålet i riksdagen.

De i föregående nummer omnämnda propositionerna om ratificeringen av konventionen om den vita slavhandeln och om undertryckandet av handeln med kvinnor och barn ha av riksdagen bifallits.

Årets viktigaste fråga, försvarsväsendets ordnande har nu framlagts, men då detta nummers utrymme ej tillåter ett ingående på densamma uppskjutes detta till nästa, eller majnumret.

Nelly Thüring.

sta förespråkaren av en ymnig barnalstring. Varje rikes makt och säkerhet har vilat på dess antal bajonetter, och denna föreställning är synnerligen levande även i nutidens och särskilt de europeiska folkens genomsnittliga föreställningar. Det är ur denna synpunkt, som i Frankrike premieras familjer med många barn såsom ett uttryck för oron över den tyska befolkningens mängd och förmåga således att stampa fram flera soldater ur jorden. Av dylik militär hänsyn brukade också kejsar Wilhelm utmärka familjer med ett stort antal söner.

Olika rasers skilda alstringsförmåga river ock upp kampen för livet. Slaverna anses i stort pretera den största nativiteten men också den största dödligheten. Fransmännen uppvisa i hemlandet den minsta men i Canada den största konstaterade barnalstringen. Japans folkökning är stor. Hur förhållandet ställer sig i Kina och Indien känner man icke statistiskt. Denna olikhet blir en aktuell fråga, särskilt där raser med stridiga intressen äro sammanförda inom en stat. Så har varit exempelvis fallet inom Tyskland, där den slaviska rasen på grund av sin stora barnalstring utträngt germanerna på områden, som tidigare behärskats av de senare.

Även inom ett land med homogen befolkning anses en tillväxt av befolkningen vara önskvärd ur andra synpunkter än militära. Bakom detta oklara önskemål ligger på djupet en längtan att kunna göra sig gällande mera inom den stora världen på dess tävlingsbanor. I vår tid reser sig dock framförallt ett behov av masstillgång på arbetare för industrier, som skola tävla på världsmarknaden. I följd av den hävda konkurrensen framstår såsom en nödvändighet, att tillströmningen blir så stor, att den kan nedpressa arbetsprisen.

För den andliga kulturen kan en stor befolkningsstock också hava sin betydelse. Större resurser kunna tillhandhållas den vetenskapliga forskningen. Genom att litteraturen blir i tillfälle att räkna med en större kundkrets, kunna vid sidan av romaner även djupare lagd litteratur finna möjligheter för en spridning, som täcker omkostnaderna. Språkets utbredning betyder likaledes ökade möjligheter i den mellanfolkliga samfärdseln.

Denna ävlan sysslar således icke alls med problemet att minska befolkningen och icke heller med att rättvist mellan jordens länder reglera den hotande tillväxt i inneväntaantal, som årligen äger rum. En kapplöpning uppstår till världens ännu för kolonisation öppna områden och om makten över desamma, och så snart ett gammalt eller nytt land blir någorlunda befolkat, avstänger det sig i detta krig om jorden genom invandringsförbud. Sålunda börjar nu Nordamerika utestänga

Europa. Den senare världsdelen, som är överbefolkad, behöver visserligen för egen del ej frukta någon översvämning av främmande raser. Däremot skynda Europa och dess dotterkolonier i andra världsdelar att utestänga asiaterna icke blott från de förras huvudländer utan framför allt från deras kolonialländer. Europeiska staterna inbördes avspärra sig från varandra genom skyddstullar samt förbud mot invandring utan särskilt tillstånd, som endast undantagsvis medgives.

Världskriget var visserligen icke helt och hållet men dock till en mycket stor del, kanske den största, ett utslag av denna kamp om jorden för att finna utrymme för en växande befolkning. Denna katastrof ledde till insikt om nyttan av en fredlig samverkan för att undvika dylika äderlätningar. Folkförbundet kom till stånd, och dess sista livsyttning har blivit ett förslag att till en början förbjuda krig och att med maktmedel upprätthålla detta beslut. Däremot har man ännu icke lyckats, knappast ens i sina tankar, att börja planlägga någon vänlig överenskommelse om undanröjande av krigens orsaker. Nationalitetsförtrycket, konkurrensen om bostättningsmöjligheterna och den ensidiga materialistiska behandlingen av spörsmålen utan att lägga någon själ i desamma bestå fortfarande.

Befolkningsfrågan är ett av de stora problemen och säkerligen det största materiella, som det gäller att omsider åtminstone nalkas. I en tidigare framställning (motionen 170) har berörts den för närvarande mest hotande delen eller Europas och dess dotterländers övergrepp i detta avseende mot Asiens och Nordafrikas befolkningar. Ännu har emellertid allmän giltighet för hela världen.

Vårt land är litet, och för dess statskonst synes det bekvämligast att hålla det lilla landet nere i obetydlighet, så snart det gäller stora ideella mål. Det är säkerligen ett fåfängt bemödande att söka intressera de svenska statsmakterna för befolkningsfrågan i världen såsom ett stort öde, vars annalkande stormar redan brusa omkring oss.

Emellertid börjar vår egen befolkningsfråga bli så pass närgången, att landet bör hava vaknat upp ur drömmen om lyckan av en ständigt växande befolkning. Bisträ verkligheter göra det påtagligt, att vi tvärtom redan hava för mycket folk i landet. Arbetslösheten börjar bli konstant och trängseln om brödbitar outgårdlig. En bestående ljusning för framtiden kan icke heller upptäckas. Det mörknar i stället alltmer över vägen.

Under sådana förhållanden framstår jordfrågan inom landet såsom en allt viktigare angelägenhet. Det är den svenska jorden som måste först och sist taga hand om sina hemlösa barn. Detta förhindras

emellertid av vidriga politiska förhållanden. Men även om det vore tillåtet och möjligt att redan nu göra det mesta möjliga av jordfrågan, så blir även en sådan utväg en chimär, om befolkningen fortfar att växa.

Härefter citerar motionären jordkommissionen som också i sitt värmlandsbetänkande berör detta problem. Den säger bland annat följande:

''Under förutsättning att alla, som för närvarande önska och även kunna ifrågakomma, även bli tillgodosedda med ett nytt jordbruk, resa sig i och med detsamma i spåren av denna statsverksamhet nya krav och nya svårigheter alldeles såsom förut. Uti de nya stugornas fönster komma inom kort att skönjas en mängd små huvuden, för vilka föräldrarnas jordbruk icke räcker. De varsla om nya behov, som åter måste tillfredsställas med växande svårighet, i den mån landets odlingsbara jord blir uttömd. Den s. k. jordfrågan blir på detta sätt aldrig löst. Bakom desamma reser sig ett nytt ännu fruktansvärdare problem, b e f o l k n i n g s f r å g a n .

Därmed är man inne på spörsmålet om befolkningens tillväxt, en omständighet, som ytterligare måste tagas i betraktande vid bedömande av antalet nybyggen, som under kommande tider behöva ävågäbringas.

Man finner, att emigrationen på senare åren i följd av svårigheter för utvandringen och världskriget minskat avsevärt. Ännu mindre blir emigrationen en lättnad i folktillväxten, om däremot väges även den invandring, som särskilt på sista tiden i ganska avsevärd grad ägt rum.

Professor Gustav Sundbärg yttrade i slutorden till sitt betänkande om emigrationen bland annat följande:

'När emigrationsutredningen började sitt arbete, var det nog ganska många, som ansågo dess uppgift vara att 'hitta på' något medel, varigenom vi kunde bli utvandringen kvitt i vårt land. Personer med en dylik uppfattning komma nog att känna sig mycket besvikna, när arbetet nu är slutfört. Det givres med säkerhet ingen kungsväg till emigrationens undertryckande, inga underkurer och inga universalmedel. I c k e e n s e g n a h e m s r ö r e l s e n r ä c k e r p å l ä n g t t i l l , o m d e n s k a l l v e r k a e n s a m . V a d s o m b e h ö v e s ä r e n a l l m ä n e k o n o m i s k u p p r y e k n i n g h o s v å r t f o l k .'

Måhända skulle man kunna våga det påståendet, att det vill till också en andlig väckelse. För övrigt, varför icke också något tredje, nämligen någon mätta med det stora barnantalet i de fattigare familjerna, vilket ju på sätt och vis innebär även en ekonomisk upprykning. Visst är emellertid, att det nog blir användning för samtliga nybyggen, som kunna åstadkommas, åtminstone om de erbjudas på rimliga villkor. Det är nyttigt att hava det stora behovet för ögonen, då vi nog gå till även i denna viktiga fråga kanske till sist icke kunna förverkliga stort mera än den vanliga politiska dagordningen: digra betänkanden, stormiga debatter och fattiga resultat.

(Forts.)

Ett ord för höjning av åldersstrecket vid ingående av äktenskap.

När nativetsfrågan genom en motion togs upp till behandling på vår kongress i år mottogs den med en viss försiktighet av denna. Man var dock ense om att frågan måste diskuteras och om möjligt detta resultera i ett förslag till lagstiftning.

Vad som för den fullvuxna människan kan vara lämpligast att söka genomföra på denna väg blir säkert intet lätt arbete för dem som få sig lösningen om hand, allrahelst om de vilja taga hänsyn till den verklighet som råder, att föräldraskap medvetet undvikes. En lagstiftning i motsatt riktning skulle säkert visa sig ineffektiv, därför att de orsaker, som ligga till grund för detta fenomen, ej upphävas med en speciell lagstiftning. Denna kan endast bli av reglerande verkan samt ett stöd för de svaga, både mot sig själva och andra.

Det finns en grupp samhällsmedlemmar, som alla vilja väl, alla vilja skydda mot alltför tidiga ödesdigra misstag, särskilt på detta område, och det är ungdomen. Gent emot den tror jag vi redan nu skulle kunna ena oss om en skyddslagstiftning av erotisk karaktär. På senare år förefaller det mig, som om unga flickor vid mycket tidigare ålder än förr bliva mödrar. Det kanske är en krigstids- och fredskrisföreteelse, som kommer att gå över, vartefter andra samhällsförhållanden förbättras, men det är fara att vanan att se och höra talas om mycket unga flickor som mödrar avtrubbar den motvilja och indignation man känner för detta, så att det liksom smyger sig in i det allmänna medvetandet, till skada för många ungdomar. En lagstiftning som höjde åldern för sedlighetsbrott från 15 till 18 år och åldern för äktenskaps ingående, som nu är 17 för flickor och 21 för männen, höjdes för de förras del till samma ålder som för männen. Det kan tyckas, som om man inte kunde betrakta en flicka eller yngling som barn, när de uppnått en ålder av 16—17—18 år, men jag vill då påpeka hur åldern för köns-mognaden och äktenskaps ingående under århundradena intimt sammanhänger med den tid, då barnet ansetts färdigbildat för livet. Denna ålder har genom tiderna oupphörligen höjts, varefter kraven på utbildningen ökats och denna kommit att omfatta allt flera år av barnets liv.

Från vikingatiden och upp till sjuttonde århundradet har den unga individen ansetts mogen att taga sina öden i egna

händer vid för kvinnornas del 12 år och männen 15. Den utbildning, som en blivande husmor och husfader behövde, var färdig vid denna ålder. Vi kunna som bevis på detta erinra oss, att Birgitta, vars liv är känt i detalj, var förlovad vid 10 och gift vid 13 år, vilket inte alls var någon anmärkningsvärt tidig ålder och ej väckte något som helst uppseende.

Eugen: RÖKAR.

Det faller mig också nu i minnet ett dramatiskt arbete av Shakespeare, nämligen *Romeo och Julia*. I ett samtal mellan Julia och hennes amma, innan Romeo kommit in i hennes liv (Julia var då 14 år), förebrådde amman henne för hennes ovillighet att gifta sig. Hon sade: "När jag var vid dina år, då var jag redan mamma!" Men Julia ger henne det vemodiga svaret: "Låt mig lycklig vara i min ungdoms år."

Om jag inte missminner mig, så var det Gustav I som höjde åldern från 12 till 15 år för flickor. I en av Bellmans sånger, benämnd *Kärleken och Bacchus*, sjunger han:

"Femton års flicka och fuller pokal är vad i världen helst mig behagar."

Och så sent som under Oscar II var det som åldern höjdes från 15 till 17. Alltså så sent som på Bellmans tid an-

sågs en intim erotisk förbindelse med en femtonårig ej för sedlighetsbrott, vilket numera Sverges lag anser och är en sådan förbindelse straffbar.

De sista 50 åren har kravet på ungdomens utbildning förmerats i en förut oanad grad. För de större städernas räkning och i folkskolan äro barnen 14 år, på landet 12, i läroverken 18—19 år, innan de äro färdiga, och i det allmänna medvetandet är ju ej en ålder av 17—18 år för en flicka och 21 för en yngling någon lämplig ålder för att ingå äktenskap. Enligt den nya skolreformen, som ju endast blir en tidsfråga, när den är genomförd, och om den också skulle bli

antagen med många förändringar, blir det dock ett faktum, att den unga individen får ännu några år tillagd för sin teoretiska utbildning, samt för dem som ägna sig åt kroppsarbete kommer det att fordras utbildning i yrkesskolor, vilka man även arbetar på att göra obligatoriska. De unga bliva alltså ej färdiga förrän vid aderton år. I mitt tycke vore det därför konsekvent att höja fridlysningsstiden till denna ålder samt den lovliga åldern för äktenskaps ingående till 21 år.

G. B.

Morgonbris majnummer utkommer i god tid till 1:sta maj.

Vi uppmana klubbarna att föranstalta om att det vinner stor spridning vid demonstrationerna och mötena 1:sta maj.

Rekvirera förhöjd upplaga fortast möjligt.

Arbetets frukter.

Om utsugningen.

I det socialdemokratiska parti-programmets allmänna grundsatsler läsa vi: "Den kapitalistiska privategendomen har blivit ett medel för de besittande att fränhända de arbetande frukterna av deras arbete. Denna kapitalistiska utsugning behärskar, om ock i växlande former, det moderna samhället och lämnar intet område därav oberört."

Denna synpunkt — att "utsugningen fortgår till förmån för ett allt mera koncentrerat och allt mäktigare kapitalvälde" — behärskar i själva verket den principiella delen av socialdemokratins program. Begreppet "utsugning" i skilda former förekommer oftare än något annat begrepp i de allmänna grundsatserna. Utan att behöva bortse ifrån det faktum att ekonomisk utsugning verkligen förekommer på många håll inom det moderna samhällslivet, är det svårt att undgå lägga märke till, att partiprogrammets utsugningsbegrepp synnerligen ofta generaliseras och gives en agitatorisk tillspetsning, som icke har mycket med den ekonomiska verkligheten att skaffa. Ty om man blickar litet djupare på dessa ting blir man ofta varse, att det som subjektivt uppfattas som förhatlig och fördömlig "utsugning" objektivt kan vara en samhällsnyttighet av högsta rang, ja ett villkor för att allt flera människor skola vinna tryggare och friare ekonomiska betingelser.

"Utsugningen" definieras i parti-programmet sålunda: De arbetande fränhändas frukterna av sitt arbete. Detta innebär väl närmast, att "de arbetande" i regel icke erhålla en ersättning för sitt arbete som motsvarar det objektiva värdet av deras insats i samhällets gemensamma produktion av nyttigheter. Det uppstår sålunda ett "överskott" som kapitalisten stoppar i sin ficka.

Men om man närmare undersöker

produktionens betingelser i vårt nuvarande samhälle skall man finna att saken är ganska komplicerad. Det är icke endast arbetskraften som kräver sitt underhåll och sin ersättning, det göra även de andra produktionsfaktorerna. Kapitalet, människornas arbetsverktyg, måste förnyas och utbyggas. Detta kan icke ske utan att det ägt rum en uppsamling av nyttigheter, av vilka man kan taga det som erfordras för att tillverka maskiner och bygga fabriker. Det dröjer en tid innan dessa fabriker och maskiner kunna göra rätt för sig, innan de bli färdiga att göra den direkta insats i produktionen, som omedelbart har möjlighet att bli betald. Men det måste finnas någonting som har lust att försörja t. ex. alla de arbetare, som göra sin insats för tillverkningen av alla dessa maskiner och fabriker, för vilka det vanligtvis dröjer ett bra tag innan de så att säga kunna försörja sig själva. Arbetaren kan i regel icke vänta på sin lön till dess att den av honom tillverkade varan träder ut på marknaden och vinner konsumenternas uppskattning. Det kan taga år innan den arbetsinsats blir direkt fruktbar, som innebär att en gruvarbetare tar upp malm ur en järngruva, malm som sedan skall vandra till järnverket och därifrån som järn till en verkstad, där t. ex. en sågram tillverkas. Sedan sättes denna sågram i verksamhet och sönderdelar trä, som så småningom konsumeras i England. Betalningen kommer till Sverge i form av t. ex. bomullstyg eller té, och först därigenom har i själva verket gruvarbetarens insats kommit fram till den punkt då ersättning därför kan lämnas honom. Men gruvarbetaren kan icke vänta så länge på mödan för sin insats. Han skulle hinna svälta ihjäl tusen gånger under tiden. Det måste finnas någon som ger honom hans del i den färdiga varan i för-

skott, med andra ord som övertager väntandet i stället för arbetaren. Om det icke finnes något som kunde övertaga detta väntande skulle produktion under de nuvarande gigantiska formerna helt enkelt vara omöjlig. Häri ligger en av huvudpunkterna till att förstå vår produktions väldiga effektivitet.

De som åtaga sig väntandet det är kapitalisterna, de som icke göra av för dagen med alla medel de förfoga över utan som äro villiga att uppskjuta nyttjandet av vissa av sina konsumtionsmöjligheter till längre fram i tiden. De kallas också för spararna. Det förekommer även sparande inom andra samhällsgrupper, men huvudinsatsen för kapitalbildningen göres av kapitalisternas "profit". Dessa sörja för den väsentliga kapitalbildningen, och göra därvid en samhällelig insats av oerhörd betydelse. Det är utan vidare klart att i en produktion av den beskaffenhet som den nuvarande, där de producerade produktionsmedlen spela en dominerande roll, så är detta sparande, denna insats för kapitalbildningen lika oundgänglig för oss alla, som den rena arbetskraftens insats, och som naturens, jordkraftens insats.

Nu är det ju allom bekant, att en del av de värden som av de s. k. kapitalisterna uppsamlas, icke användas till produktiva ting. Många ödsla värden till lyx, njutning och överflöd, som tär på en nations rikedom. Men i den mån, som de "utsugna" värdena sättas in för kapitalbildningen, fullgöra de denna ytterst värdefulla samhällliga funktion, som här omtalats. Hade den "rättvisa fördelning" av arbetets frukter, som ännu i den populära agitationen spelar en viss roll, ägt rum så skulle utan tvivel utvecklingen högst avsevärt hämmats till följd av att då skulle en mängd av de värden konsumerats, som nu kunnat avsättas till produktionens utveckling. Ett sålunda inrättat "avskaffande av utsugningen" skulle i första ögonblicket icke ha givit var och en av

arbetarna mycket mera än de förut hade. Men det skulle dessutom snart haft den ödesdigra följden — då erfarenheten visar att man icke kan räkna på att sparandet inom arbetareklassen skulle tilltaga i motsvarande mån — möjligheterna blivit ännu knappare därför att vidmakthållandet och förnyandet av produktionsapparaten kringskurits. Ett sådant "avskaffande av utsugningen" skulle alltså medfört sänkt standard. Och det var väl icke dit man syftade!

Detta hänger samman med de flesta nyttigheters knapphet. Man kan icke äta upp mera än man har, d. v. s. icke mera än som genom produktionsfaktorernas gemensamma insats skapas. Det är icke svårt att påvisa, att nationalproduktionens avkastning i denna stund icke medger ens en märkbar höjning av den genomsnittliga standarden. Först om produktionens avkastning avsevärt ökas kunna vi alla få det bättre. Men detta hänger samman med sparandets, kapitalbildningens storlek. Obönhörligt samman! Det har ju även, som vi i en tidigare artikel påvisat för vårt nationalhushåll sitt oupplösliga samband med att vi äro beroende av att få sälja till utlandet. Så länge utlänningarna äro så fattiga, måste ett så utpräglat exportland som vårt, ha det litet knalt i vissa avseenden. Men detta senare är en sak, som vi nu icke ha att göra med. Vi hålla oss till kapitalbildningen. Då ökat sparande är ett villkor för att alla och främst arbetareklassen skall få det bättre, så är det naturligtvis ytterst oklokt av arbetareklassen att försöka gå så fram vid sitt avskaffande av "utsugningen" att detta kommer i fara. Och denna sats gäller både den fackliga lönekampen och de socialpolitiska strävandena i parlamentet. Det kan lätt gå så, om man härvidlag handlar obetänksamt, att ögonblickets lilla lättnad blir morgondagens katastrof.

I en berömd kritik av den tyska socialdemokratins Gothaprogram skrev Karl Marx: "Är icke faktiskt

(Forts. å sid. 11.)

De vita flingorna falla
på kransarnas vissnande blom.
Den plats, där vi samlades alla,
är åter tystnad och tom.
I drömmar om honom, som döden
nyss nådde med omilt krav,
jag tror bortom sekler och öden
mig åter stå vid hans grav.

Då susa vårvindar milda
i åldriga kronors loft.
Violer och rosor bilda
ett hav av fågring och doft. —
Blev väl var duk, som här buktats,
en ros i strålände sol,
var ensam blick, som här fuktats,
en blyg men vacker viol.

Hur många vi voro den kvällen,
då här vi samlades först,
är skaran, som skymtar kring hällen
för drömmarens blick, dock störst.
En droppe är jag bland droppar
i strömmen som då och ej mer,
men under svällande knoppar
en sällare skara jag ser.

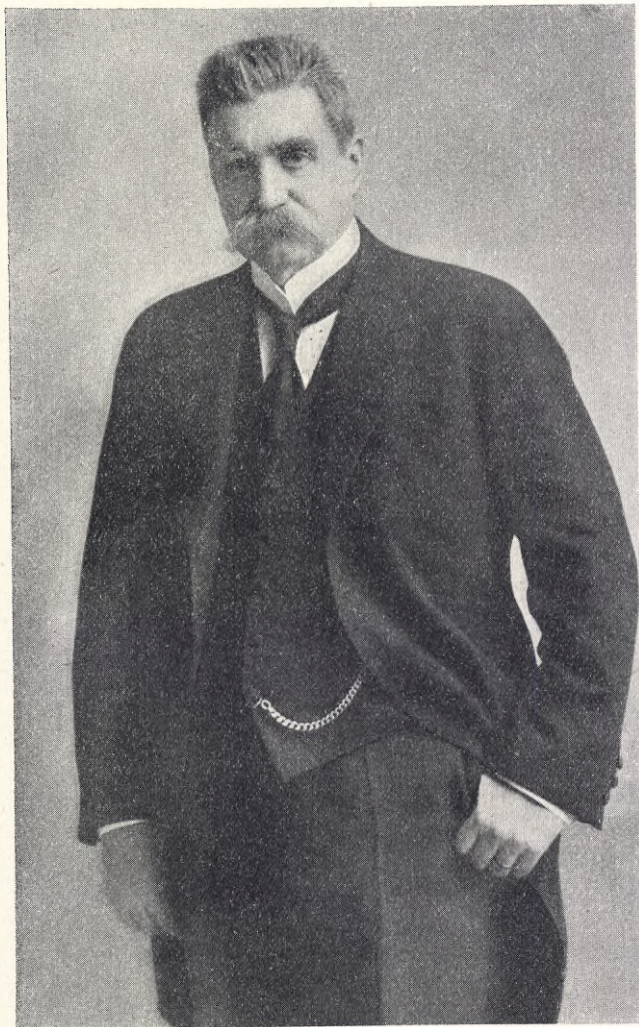
Nu mötas vi ej för att säga
ett sista tack och farväl,
men vittna om, att vi äga
i arv hans glöd och hans själ.
Fast sekler och slakten svunnit
och skakat riket och land,
har han dock icke förbrunnit
men lyst som låga och brand.

Det talar en man. Han ordar
om hjälten, i graven lagd.
Han vittnar, att döden ej jordar
den ande, vars gärning var bragd.
Blott föga hör jag av orden. —
Som droppe i massornas ström
jag vet, att blid över jorden
står solen, han såg i sin dröm.

SIXTEN NEANDER.

H J A L M A R   B R A N T I N G

Många ha under de gångna veckorna sökt tolka Hjalmar Branting som människa, europé, statsman och arbetareklassens förkämpe, ledare och hövding. Många ha även tolkat sina egna känslor av sorg och saknad och tecknat minnesbilder som givit oss plus till hågkomsterna av hans personlighet. Vi tro att det nu även skulle glädja en hel del att få något skrivet av honom själv.

Vi taga oss fördenskull friheten avtrycka den artikel Hjalmar Branting skrev om Bengt Lidforss i den synnerligen värdade och förnäma minnesskrift som Framtidens förlag utgav till firande av Bengt Lidforss tioårsminne 1923. Den är inledningen i skriften och utgör en tillägnan som i sammandrag ger en god bild icke endast av Bengt Lidforss utan av minnestecknaren själv.

Kära B. L.!

Det är alltså nu redan 10 år sen Du drog bort till minnenas land! Och ödet har så velat att, fast rollerna bort vara ombytta, Din många år äldre vän ännu går kvar här, i nya tider. Han känner sig just nu, av personliga skäl, föga hågad att framträda, ens i denna minnesbok. Men han vill dock å andra sidan bra gärna hålla en ringa plats bland Dina arbets- och stridskamrater på de skenbart vitt skilda, men i Din andes ljus nära sammanhörande verksamhetsfält, där Du gjorde Din rika gärning medan dagen var.

Naturvetenskapsman först och sist, men så fjärran från dem, som fastna i en detalj, förde Dig tidigt Ditt hänsynslösa sanningskrav till forskning i de gränsmarker för vårt vetande om världen och om oss själva, där tillvarons gåtor torna upp sig. I den ständigt förnyande brottnings mellan tro och vetande, mellan kristen tradition och fri tanke, som varje ny generation ännu tycks behöva utkämpa för egen räkning, kunde Du så bli den bäst rustade och konsekventast radikale stridsman för andlig frigörelse som vår tids svenska kultur ännu haft att uppvisa.

Men medan Du lät Dina dräpande hugg regna över mörkmän av alla schatteringar, icke minst dem som pockade på erkännande för upplysning och frisinne därför att de släppt några allt för påtagligt ohållbara utanverk till den gamla tron, klappade inom Dig det varmaste hjärta för Dina medmänniskor. Du ej blott skänkte av Ditt vetandes skatter i rikaste mått åt de många, och med en klarhet som gjorde dem tillgängliga för alla. Genom att aktivt gå in i arbetarrörelsen vid vår vän Axel Danielssons sida ännu i förföljelsernas och det kompakta oförståndets tid blev Du ett levande vittnesbörd om att hög intellektualism trives förträffligt samman både med äkta demokratisk anda och med den tro på våra samhällens förmåga av fortgående utveckling och omdaning till större fullkomlighet som är den bärande grunden för all konstruktiv socialism.

Och mitt i allt detta fann Du tid och intresse att vaket följa den nya svenska skönlitteraturen, att där som kritiker risa och lisa, att hålla "Arbetets" läsekrets i kontakt med de nya landvinningarna på naturvetenskapernas, filosofins och ännu andra områden av europeisk kultur! Och eftersom man måste särskilt noga känna den fiende man främst vill slå ned, ägnade Du ett verkligt fackmannaintresse åt modern teologi. Ditt stora arbete

”Kristendomen förr och nu” av 1911 står allttjämt som ett varaktigt minne över Din andes spännvidd.

*

Ett första årtionde har nu gått sedan denna ande slocknade i döden. Och vilka 10 år!

Mellan B. L:s arbetsdag och nutiden ligger världskrigets jättedrama, enastående i dimensioner i vårt släktes historia. Det kan ej hjälpas: för oss som upplevat allt detta, kriget med dess växlingar, revolutionerna som lagt halva vår världsdal i stöpsleven, och sedan oros-, lidandes- och ovisshets-åren efteråt, på vilka vi ännu ej med någon tillförsikt skönja slutet — för oss har det bortom liggande sjunkit undan till något halvt överkligt och främmande. Intrycken från mellantiden ha varit för gigantiska, den historiska kontinuiteten har i det yttre brutits för starkt att vi ännu skulle kunna se det hela och rätta sammanhanget, se hur allt detta växte fram och förbereddes, bakom det som syntes på ytan, under den långa reaktionsperiod, som nådde sin höjdpunkt i förbrytelsen att sätta världskriget som bricka i spelet om makten och som sedan rättvisligen fick sin ända med förskräckelse i tre kejsarrikens sammanstörtande.

Man kan icke tveka huruvida de, som gingo bort på själva tröskeln till katastrofen, efter ett liv av kamp mot den gamla tidens då ännu triumferande makter, böra beklagas eller prisas lyckliga. Man tänke på en August Bebel i Tyskland, en Jaurès i Frankrike, och — fast hans verksamhet icke varit den politiske ledarens, utan en hövding i andens värld — en Bengt Lidforss i Sverige. De levde alla tillräckligt länge att se vägen från folkdjupen, som gav dem så mycket av deras styrka och resonans, oemotståndligt stiga och stiga, under ljusnande hopp om de reaktionära krafternas definitiva nederlag. Trots illavarslande tecken kunde de stundom tro sig skönja nära i framtiden ett av Internationals tro och tankar genomsyrat, på det arbetande folkets fredliga triumf inriktat Europa. De behövde ej uppleva hur krigets jordbävning slet upp nya klyftor mellan folken och sköt undan deras trevande förbrödringstankar i ett till synes hopplöst fjärran. Men de fingo å andra sidan ej heller bevittna det sammanstörtande av det förflutnas våldsmakter, som de själva, var på sitt sätt, så kraftigt förberett.

Det har yppats i våra egna leder skilda meningar om var Bengt Lidforss skulle ha tagit sin position i världskrigsstormen, därest hans liv icke så i förtid avklippits. Hans starka påverkan av tysk anda, hans gamla kärlek till tysk vetenskap såväl som hans talrika personliga förbindelser med olika tyska kulturhårdar ha återropats från ena sidan. Men man glömmar då att det Tyskland, som vars andliga lärjunge han gärna bekände sig, var Goethes och Kants och den gamla tyska socialdemokratins Tyskland, i oförsonlig kamp mot militarism och junkerdöme och ej minst mot all den

andliga reaktion, som hade sin huvudhård i det på sina gärningar fallna Wilhelmiska riket.

Och man glömmar icke minst att B. L. i allt som var hans strävan, liksom i allt sitt eget väsen var en frihetsman. Aldrig skulle han ha varit den klara och bestämda socialdemokrat han i hela sin tid förblev om han icke just i vår åskådning sett den säkra borgen för verklig frihet, begränsad blott av solidaritetens moralebud, medan den rådande kapitalistiska ordningen väl förer frihetens namn ständigt på läpparna, men för de egendomslösa massorna blott har att bjuda ett tomt skal, en skylt utan innehåll.

*

Jag kan ej sluta dessa enkla minnesrader utan en hyllning åt ännu en annan, för B. L. vid sidan av hans frihetskärlek konstitutiv egenskap: hans mod. Därvid går tanken icke blott, eller ens främst, till hans oförskräckta framträdande under den svenska socialdemokratins vanskliga genombröttsdagar, då han ännu var ganska ensam, icke ännu hunnit samla kring sig och fostra den skara unga lärjungar, vilken sedan genom åren förblev, med växlande personuppsättning, dock alltid samma röda fanborg vid Lunds universitet.

Men mod visas ej blott däri att ha en egen mening och ensam stå för den mot de mångas angrepp eller smädelser. Det finns ett moraliskt mod som när högre: att just i livets omläggande stunder icke svikta eller falla tillbaka till sådant, som är ohållbart inför en kritisk granskning, men som kan ligga på lur i undermedvetna skrymslen, färdigt att fresta den försvagade. Ty det är som det står i Jacobsens ”Niels Lyhne”, så mycket, annat än hjärnan i en människa som måste övertygas, ”blodet och nerverna, förhoppningar och längtan, ja, om det så är fråga om drömmarna, så de med”.

Niels Lyhne hade traditionen för starkt i sitt blod och griper därför, mot sitt förstånd och sin övertygelse, till bönen, när döden hotar hans närmastes liv. B. L. var av annat, bättre virke. I den djupt kända lilla dikt vari han gav sina känslor vid ungdomsvännen Axel Danielssons bortgång faller väl för honom en skugga över världsbilden, men likafullt ”ej modet fälles”. I ”Kristendomen förr och nu” sammanfattas summan av undersökningen så, att ”oberoende av kristendomen och bortom den finns ideella värden, som kunna lysa upp i tillvarons dunkel och skingra modlöshetens mardrömmar”. Och i sitt arbete, som han fullföljde in i det sista, fast han visste sig stå när som helst inför det oundvikliga slutet, bekräftade B. L. i handling att han ägde modet att förbli sig själv och sin fria tanke trogen.

Mätte det modet, den ärligheten, aldrig dö bland svenske män!

Stockholm den 26 aug. 1923.

Hj. Branting.

Kvinnans förtryckta ställning i Indien.

Härmed bringa vi i översättning för Morgonbris ett brev från en av Indiens pionärer för kvinnornas frigörelse, infört i februarinumret av Jus Suffragii, som visar en mörk sida av deras veda- och hindureligioner, genom den barbariska behandling, som kvinnorna få utstå, under förebärande av gamla bruk och sedvänjor.

Brevet lyder:

När en gosse födes i en hindufamilj i Indien blir det stor glädje. Hundratals, ja, även tusentals rupees spenderas vid sådana tillfällen, men om en flicka födes då blir i vanliga fall en smärtsam sorg och besvikelse, detta emedan hon redan från födelsen blir betraktad ur synpunkten av en annans egendom. På grund av denna ensidiga självskänket skänkes en flickas uppfostran mycket liten omsorg. Det blir få tillfällen för en flicka att njuta en berättigad föräldrakärlek, hon växer upp i beständig fruktan. Ofta ändas en flickas liv genom ett förtidigt slut, beroende på ogynnsamma förhållanden. Dock, om hon genom "Guds skickensedigra försyn" får leva, blir detta liv i många fall högst miserabelt. I jämförelse med gossen erhåller flickan alltid en sämre och underhållig föda. Alla delikatesser, som t. ex. färsk frukt etc. gives gossarna, men ej flickorna. Även under det kallaste väder utrustas de stackars flickorna vanligtvis blott med en enkel, tunn muslins- eller linneklänning. Ofta berövas de även förmånen av sådan komfort som bad o. dyl.

Några av orsakerna till degradationen av hindukvinnorna äro baserade på en del av deras religionsbruk, deras religiösa fester, sentenser och ordspråk, traditioner och riter i bruk ännu i vår tid bland hinduerna.

Flickans plats i indiskt samhällsliv.

1. Tag t. ex. festen vid Lohri. Här kommer glädjen över en gosses födelse, hans förlovning och giftermål, år efter år fram i sånger o. dyl. men ingenting nämnes om sådana händelser i en flickas liv.

2. I vårt folks vanliga språkbruk, vid dess uttryck av önsknings, vid hälsning etc. heter det:

"Må Gud skänka er en son." Söner anses nämligen kunna förhjälpas sin far från varje slag av skuld, antingen i detta eller ett föregående liv.

3. Många av hinduismens skrifter förklara, att när de gamla fäderna bådo om arvingar var det alltid en son, aldrig en dotter som bads om. Med sådana fakta för ögonen är det svårt att inse hur sådana urkunder kan förklaras vara ofelbara, inspirerade av högre väsen eller tjäna som vägledning till förbättring av ett samhällstillstånd, som ändå är baserat på båda könen existens.

4. Barnamord var vanligt bland de gamla hinduerna. Ehuru numera denna grymhet genom lagstiftning är förbjuden kan det likväl konstateras, att födda flickebarn fortfarande, fast i hemlighet, falla offer för detta barbariska bruk.

5. Vid tillfällen då söner inom en familj bli sjuka utgives stora summor för erhållande av den bästa medicinska hjälp såväl som att befrämja återställandet till hälsa. Ingen sådan omsorg visas döttrarna vid dylika tillfällen. Den förfärande stora dödligheten av flickebarn är också utbredd överallt.

6. Ett annat handicap som hinduflickorna lida under och vilket vanligen ej ens uppmärksammas av allmänheten, är den beklagliga bristen på fritid och rekreation, framförallt i tidiga år, när den är så nödvändig för en normal utveckling.

7. Vanligtvis anses en hindudotter höra till lösejendomen. Hon har, ehuru mänsklig varelse, intet fritt val ifråga om sitt äktenskap. Hennes blivande husbonde kan följaktligen ofta köpa sin brud från hennes släktingar.

8. En av de strängaste fordringar på samhället är att hindureligionen kräver, att försorg skall dras om varje levande varelse och dess förbättring, men sorgligt nog sträcker sig inte dessa religiösa lagar så långt, att de ge några direktiv i detta avseende angående döttrarna i en familj. Därför är t. ex. beträffande arv och gåvor inga villkor och bestämmelser gjorda för dem, under det alla möjliga anordningar föreskrivas för söner, ja till och med

för långt avlägsna manliga släktförbindelser till familjen.

Hindukvinnans handicaps.

9. Mitt i natten händer det att små flickor ofta givas bort för giftermål, långt innan de kunna förstå något av det äktenskapliga livets betydelse och ansvar. Gossen och flickan se varandra ej förrän giftermålet skall äga rum. Det ses på detta alltid som något högst förtjänstfullt.

10. Giftermål genom köp och giftermål genom byte förekommer ofta.

11. Hinduernas lag anser kvinnan av naturen bestämd att bringa en son. Av denna anledning är en kvinna som äger en son älskad och respekterad, under det att den kvinna som har en dotter ses ned på. Men den ofruktsamma kvinnan är en ännu större olycka.

12. Hinduernas stora laggivare Manus säger: "Kvinnan är väsentligen underlägsnen mannen. Hon är oren, okysk och falsk. Detta är en bestämd regel." (Manus' lagar kap. IX, 2—3—18.) Sälunda är tron på kvinnans underlägsenhet och mindervärdighet en förutfattad mening i det hinduiska tänkesättet.

13. Ramayan, en av de heliga skrifterna anbefaller: "Trumslagare, bönder och allmog, de undertryckta, djur och kvinnor — alla dessa böra hållas under "järnböjor". (Sundar Kand, 5.)

14. Manus säger: "Kvinnorna böra aldrig ha någon frihet."

15. Hinduismen lär, att ingen kvinna som kvinna kan erhålla frälsning. Även de heliga skrifternas budskap i detta fall är inskränkt till männen endast. Av denna orsak är det som hindukvinnorna, för att undvika dessa olyckor och elände, alltid bedja till Gud att deras själar efter avfärden från denna världen ej mera måtte bli placerade i en kvinnokropp.

16. Alltjämt äro även de stackars kvinnornas mest inskränkta rättigheter oftast lämnade utan avseende. Om det är en predikan, en föreläsning, om det utgives en bok eller publiceras en artikel av en lärd bramin eller en annan andlig ledare, angående familjelivet och dess plikter så äro alltid de tyngsta och svåraste plikterna för hustrun betonade, under det att, för att ställa sig in välvilligt hos publiken med dess fördomar, ingenting nämnes om mannens plikter mot sin hustru. Sammalunda är förhållandet med

den indiska pressen, som är likgiltig för kvinnornas angelägenheter.

Kan det bli något verkligt framsteg i ett sådant samhälle, vare sig dylika bestämmelser och skilje gränser praktiseras? Aldrig! Om vi själva vänta några eftergifter och medgivanden av vår bestämmande överhet, är det icke endast billigt och förnuftigt och absolut nödvändigt, att vi också då skulle beakta den rättvisa fordran från hustrurna och mödrarna och av det övriga, undertryckta folket, som är så beroende av oss för beskydd, sympati och kärlek?

Förrän vi kommit till den ståndpunkten att vi äro villiga att beakta rättvisan och själva sträva att orättvisorna, som så länge vilat på kvinnorna och de undertryckta, må undanröjas, är det fåfängt och lönlöst att vänta hjälp av Gud i utförandet av samhällets förbättring till större rättvisa och att våra överordnade skola uppskatta oss.

17. Ett annat bevis om missaktningen av kvinnan är att största delen av folket vanligen, vid uppstån- de tvister, talar om den kvinnliga parten och dess förhållanden på ett högst oanständigt sätt.

18. Det finns talrika, dumma män, som, utan minsta skam, jämföra sin hustru med skorna på deras fötter — vilket betyder, att de kunna bli skamligt bortvisade och förjagade, efter behag, utan minsta samvetsförebärrelser. Vore icke deras sinne så gement skulle de aldrig kunna leva samman under så grym och glädjelös behandling mot sina svaga, undertryckta hustrur.

19. Att på själva de orter där de stora lärarna, som predikade barmhärtighet, föddes och verkade, nu se främmande regera med principer tillämpande ofattliga motsägelser, är sällsamt. Om någon vågar tala för bättre behandling av kvinnorna ser majoriteten av folket på honom med samma ögon som den ser på den som gör sig till tolk för en bättre behandling av djuren. Detta betyder att kvinnorna ej betraktas som bättre varelser än de lägre stående djuren.

Kanske detta betraktelsesätt för- anleder pressens likgiltiga hållning gent emot kvinnorna.

(Forts. i nästa n:r.)

Varje för vår saks framgång iv- rande medlem måste arbeta för
— MORGONBRIS —
spridning till arbetarehemmen.

Eugen LANTHUS PÅ DJURGARDEN. HÖST.

(Forts. fr. sid. 7.)

den nuvarande fördelningen den enda 'rättvisa' på grundvalen av det existerande produktionssättet?" Här slås fast att betingelserna för det ekonomiska livet i varje tidsperiod äro bundna vid objektiva förutsättningar, som icke kunna dekreteras bort av subjektiva "rättfärdighets- skäl". Den hittillsvarande "utsug- ningen" har faktiskt i stort sett inneburit ett för alla i det långa lop- pet nyttigt och nödvändigt tillgodo- seende av kapitalbildningen genom ett slags tvångssparande. Naturligt- vis ha de fattiga och betryckta haft svårt att inse nödvändigheten härav, det kan man gott förstå och behjär- ta. Men det är icke lätt att fatta, vilken annan väg skulle kunna an- vänts med hänsyn till begränsnin- gen i tillgångarna. Det hittills gäng- se sättet för kapitalbildningen har haft en mycket brutal karaktär. Det gäller att upphäva detta system. Vä- gen heter mera arbete, effektivare arbete. Man kan nämligen fortfa- rande icke äta upp mera än vad som finnes tillgängligt!

Eduard Bernstein varnar i sitt lilla förtjänstfulla arbete Socialis- men förr och nu (Der Sozialismus einst und jetzt, Berlin 1922) för att se detta "utsugningsproblem" ur moralisk synvinkel. Så göres det

ofta och slutledningarna bli orim- liga. Skall man betrakta "utsug- ningen" som störst och orättfärdi- gast hos de företag, som ge de hög- sta vinsterna? Men det inträffar synnerligen ofta att i tekniskt och organisatoriskt fulländade företag med höga vinster ha arbetarna de högsta lönerna. Äro arbetarna i så- dana företag mera utsugna än i då- ligt utrustade företag, som ha rela- tivt låga vinster, men som även be- tala mycket sämre löner? Den fråge- ställningen ger åtskilligt att tänka på. Den visar att man måste ha en objektiv måttstock att mäta med om man skall träffa rätt.

Naturligtvis blir kapitalbildnin- gen en huvudangelägenhet även för ett socialistiskt samhälle. Ett så- dant samhälles uppgift blir att släp- pa in den stora människomassans medvetna vilja även i det samhälle- ligt nödvändiga sparatet. Den "utsugning" som består i att de pro- ducerande människorna få avstå en del av sitt arbetes omedelbara fruk- ter för högre ändamål, kommer all- tid att principiellt bestå. Men dess brutalitet kan säkerligen borttagas om det kommer litet mer samhällelig ändamålsenlighet även i sättet för kapitalbildningen.

Ulla H—st.

Smått folk hos småfolk.

På vägen mellan statkojan och herrgården banar sig en vandrare fram genom de höga snödrivorna. Det är en kvinna. Och en som är van att vara ute i alla väder. Vägen hon går är vanligen en gångstig trampad över en åker för att gena stora landsvägen, som går i krok, men i dag är den en enda obanad driva, och hon pulsar framåt på måfå. Intet spår synes efter den förra vandraren och dock har han nyss gått fram, mannen, i vilkens hem hon varit. Naturens stora sopkvast har verksamt farit fram och tagit bort märkena efter profana statarfötter i den rena, vita snön. Hon får reda sig på egen hand så gott hon kan, och hon fortsätter ihärdigt det mödosamma klivandet.

Det är socknens barnmorska som äntligen efter ett par dagars väntan är på väg hemåt efter en sent omsider fullbordad förlossning hos en statarehustru.

Sent i går afton hade hon fått hälsa en manlig världsmedborgare välkommen under de mest primitiva former. Det lilla hemmet hade saknat det nödvändigaste till och med för den väntade lilles räkning, men sådant var fru Hellström ej så ovan vid. Under 25 års tjänstetid i ett distrikt så gott som uteslutande bestående av fattigfolk hade hon mer än en gång måst taga av sig förklädet och linda om den nyfödde. — Så bildade hon en syklubb bland traktens herrgårdshusfruar och kunde numera genom dess arbete alltid medföra en omgång smäkläder vid varje förlossning. En mera behjärtad av socknens stöttepinningar hade skänkt materialet och dessutom ett stycke vaxduk åt henne att medföra och låna ut, så numera var hon nog så gott utrustad. Men vad hon inte kunde föra med sig var mat, och det fattades ofta nog. Det var då grannarna fick träda emellan och dela med av sina fattiga smulor, och det gjorde de rätt snällt, ty ingen visste ju när det blev ens egen tur och alla behövde man hjälp.

Mat hade också fattats hos Anderssons där hon nu varit. Och hon ämnade sig nu in i herrgårdsköket och påminna om att smulorna som föll från den rike manens bord voro välkomna hos statstugans fattig-Lazarus.

Andersson hade på kontoret förskotterats avlöningen till skatten och stod vid hustruns insjuknande utan något som helst att leva utav, mycket mindre att betala de extra utgifter som tillkommo. I natt hade han måst låna sängkläder av en granne att låta fru Hellström vila ut på en stund förrän hon återvände hem. Och själv hade han varit till boden och "kritisat" kaffe och socker, ty en kaffetår måste

man ha i bekymren, på vilket sätt man sen skulle skaffa den. Hon tänkte också på hur ödmjukt och trevande hans fråga om "taxan" hade varit och hon hade känt sig som en rövare då hon svarat med lägsta beloppet.

Nu låg hustrun ensam därhemma med sin lilla och de båda andra små som ännu ej voro goda nog att hjälpa sig själva, mycket mindre passa på modern. Om de bara kunde hålla lugnt så att hon fick en liten smula vila, den stackarn.

Fru Hellström hade under sina tankar och sin strid mot snödrivorna kommit fram till herrgårdsbyggnaden. Där inne vid sängkammarfönstret sitter godsets unga fru. Hon vinkar med handen till barnmorskan — hon har också helt nyligen gjort en resa. Och hon har inte träffat traktens barnmorska sedan, nu vill hon antagligen visa lillen för henne och få hennes erkännande. Fru Hellström nickar leende tillbaka och går med snabba steg uppåt den nyplogade vägen till stora trappan. Hon kände sig också lättare om hjärtat nu, ty nu skulle hon få tillfälle att titta åt sina stackars patienter.

— — —

Direktörens unga fru hade haft tillsyn av en läkare, specialist på området, och av en barnmorska från huvudstaden under den senare delen av sitt havandeskap. Allt hade gjorts för att mildra tidens obehag och förlossningssmärterna. Nu efter en månads förlopp har hon fått göra ansträngningen att vara uppe och övervaka sitt barns skötsel. Barnsköterskan som är tagen för de första sex veckorna har just visat henne de olika greppen vid barnets skötsel och den lille har somnat vid bröstet då modern får se fru Hellström.

Hon kommer och barnet blir högtidligt uppvisat. Man väntar bara på beundran, men den uteblir. Fru Hellströms blick har lämnat den lille rödhysade och i stället betraktar hon lyxen omkring sig. Hon är mycket känslig och tårarna äro inte långt borta då hon tänker på fattigdomen i det hem hon nyss lämnat. Men artigheten fordrar att hon säger något och hon tar varsamt den lille i sina armar.

"Visst är han rar, gossen, men så har han också så bra. Bara litet kall om händerna, vi ta bara en filt och gör så här med", hon tog en filt från bädden och svepte om den lille så endast det lilla ansiktet syntes av honom, "då ligger han varmt och sover gott. Så gör jag med statarbarnen om det finnes något att linda in dem i." Hon log mot den unga frun, som hon känner från barndomen.

"Jag skulle så gärna vilja se hur statarhustrurna ha det vid dessa tillfällen!"

Barnmorskans kinder få en smula högre färg. "Kunde jag ta er med mig så skulle vi gå in på ett torp ett stycke härifrån; när jag kom dit häromdagen för att sköta, låg hustrun i sängen sömlös och febrig, i fotändan hade två av barnen krupit upp och lekte och stojade, vid sängen hade mannen lagt sopkvast och skyffel så att hustrun skulle nå att sopa hop vad barnen lämnade efter sig på golvet. Det är så mycket elände bland de fattiga..." Hon tystnar. Hon kan inte prisa dessa lidande, undergivna kvinnor åt den unga oerfarna fruns kritklusta. Inte kunde hon tala om hur hon en gång i brist på handfat måst tvätta den nyfödde i en porslinsblomkruka, den enda lyx det hemmet bestod sig, också den en auktionsvara på betalningsanstånd, som en obetänksam make ropat in i fyllan och villan och som vanligtvis användes till mjölkbunke. Eller hur hon en hel natt trampat ned vägghyran, som krupit över golvet, för att freda sig. Inte kunde hon heller tala om mannen som vid varje av hustruns värkar stjälpde i sig ett glas brännvin, till dess hon måste be honom gå ut för att inte hustrun skulle bli mer oroad än nödigt var. — — —

"Men skulle frun vilja ställa om att mat bars från herrgårdsköket och upp till Anderssons. De ha inte något och hon särskilt behöver något stärkande. Hon är så klen och har fått barnen så tätt. Nu gick det så långsamt, det var ansiktsbjudning och hon blev rätt medtagen. Bara hon nuunge god mat och så vila, inte gå upp så snart, men nöden har ingen lag."

Hon fick löfte om mat åt sin sjuka, därefter skjuts hem.

Väl hemkommen hann hon knappast mer än rusta sig litet mat och snygga upp sitt illa medfarna yttre förrän bjällerklång höres utanför dörren. Det var en liten knotig gubbe. Han hade varit här för en timme sen och sett lappen på dörren var frun fanns och så hade han ringt från handelsboden men fått svar att hon var på hemväg. Se varken Kvasttorpet eller barnmorskan hade telefon så de kunde inte förr underrätta och nu bråskade det.

"Jag har inte hört att ni vänta främmande hos Anders Petter. Är det inte nog med dussinnet?" frågar hon medan hon kryper i kappan för ny resa. "Jag borde allt underrättats litet förut."

"Vi ha fått hem jüntslan igen. Så länge hon dugde till att arbeta fick hon stanna hos Berga-bonden, men bara det blev färdigt skieka di hem na. Nu är hon sjuk å vi visste ingenting." Rösten var hård och bitter.

Fru Hellström tar åter fram en omgång smäkläder och lägger ned i väskan. De komma att behövas.

Tolv gånger har hon gjort resan till Kvasttorpet vid sidan av Anders Petter. De första gångerna, då de varit unga och

hans Mari varit morsk och stark, då hade det också funnits glad förväntan hos dem båda vid dessa tillfällen. Då hade stataren varit ung och sett framtiden i ett annat ljus. Han skulle arbeta och spara och bli sin egen. Då han, efter dagens slit på andras mark, kom hem till sitt kände han sig lycklig över detta som ändå var hans eget, trots fattigdomen därinne. Då hissade han både mor och småbarnen till taket på sina starka armar.

Men med åren fick fru Hellström göra allt flera påhälsningar där och med varje gång sjönk modet hos Anders Petter. Statkakan var knapp och tomma skåp mättade inte tomma magar. Och Mari, som förut rett smutsen ifrån sig, hann inte med, hon blev trött och slö, där blev orena bäddar, svarta golv och smutsiga, halvnakna ungar. Trasor här och där i hörnen, litet halm i en säck åt den minste att ligga på, med fars gamla rock över sig som täcke. — — —

Allt detta tänker fru Hellström på, där hon sitter bredvid den gamle knotige gubben. När hans gumma äntligen slipper, kommer barnen hem och ökar bördan åt far och mor — — —. Vad hon önskade att kunna hjälpa dessa stackare! Om hon bara haft en stor, ljus och rymlig sal hemma, om hon kunnat taga emot denna flicka hos sig, och för resten många av dessa unga, ängsliga förstföderskor, som med oro motsåg sin svåra stund och oftast måste tillbringa den i sina fattiga, överbefolkade hem, övergivna av den som närmast bort stå vid deras sida — ensamma med skamkänslan inför en värld, som dömer kvinnan men icke mannen. Och detta trots den dubbla strid hon har att kämpa. Många gånger har fru Hellström också gjort denna resa till socknens ålderdomshem, man tar ibland in någon stackars tjänsteflicka dit till dess hon åter kan söka sig tjänst.

Men fru Hellström drömmer om stora, ljusa rum med rena, vita bäddar, blommor vid fönstren, vila och kraftig kost åt sina många fattiga skyddslingar bland statare och torpare i obygdskommunen.

Och om arbetarhustrurna själva ville följa hennes uppslag och bilda syklubbar till förmån för småfolket som kommer. Många kvinnor även inom arbetarklassen slippa ju barnsnöden, dessa och även andra intresserade kunde ju sammanträffa någon gång och sy på små nätta utstyrlar åt sina mera behövande systrar som vart eller vartannat är ge livet åt en ny samhällsmedlem.

N. T.—n.

Eugen: VÄGAR I FRIESENS PARK.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Västerås soc.-dem. kvinnoklubb.

Klubben höll måndagen den 19 januari årsmöte. Styrelsens och revisorernas berättelser upplästes och godkändes. Klubben har under året hållit 12 ord. och 2 extra möten. Första mötet i varje månad har ordnats som agitationmöte med särskilt inbjudna. Klubbens årsfest hölls den 25 mars och var anordnad som folkvisefest.

I årets valrörelse hade klubben en valkommitté på 20 medlemmar. Tvenne valmöten anordnades, det ena med Disa Västberg och det andra med red. Olovson som talare. Klubben deltog dessutom i möten vid Tillberga och Skultuna.

Vid distriktets studiekurs hade klubben 10 och vid en under hösten anordnad nykterhetskurs likaledes 10 deltagare.

Tre av klubbens medlemmar närvaro vid förbundskongressen. Vid partikongressen var en av klubbens medlemmar ombud. På kommunala förtroendeposter har klubben haft följande antal medlemmar: pensionsnämnden 3, fattigvårdare 3, skolstyrelsen 2, barnavårdsnämnden 1, fosterbarnsnämnden 1 och i styrelsen för flickläroverket 1. I första maj- och fredsdemonstrationerna har klubben deltagit med sitt standar.

Av frågor, som under året diktaterats, förtjäna särskilt nämnas: "Arbetarrörelsen och överklassen" och "Kvinnornas ansvar inför det uppväxande släktet". Den senare frågan upptogs till behandling vid ett möte, till vilket stadens samtliga kvinnoorganisationer och folkskollärarinnor inbjudits. Vid mötet tillsattes en

samarbetskommitté, som skulle handhava frågor av gemensamt intresse. Klubbens studiecirkel har under året studerat svenska språket.

Inkomster och utgifter ha balanserat på 502 kronor.

Av styrelsens medlemmar voro Maria Groth och Hilma Klang i tur att avgå. I deras ställe valdes Olga Hellberg och Signe Hedman. Revisorer blevo: Gunilla Eriksson, omvald, och Agda Björkvall, nyvald.

Till kommissionär för "Morgonbris" valdes Agnes Söderquist och till referent Olga Lindgren. Dessutom företogs val av ombud till ett antal kommittéer och styrelser.

Efter förhandlingarnas slut höll klubben samkväm med kaffe. Årsmötet var synnerligen talrikt besökt och stämningen den bästa.

Från Arvika.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 9 februari. Av styrelsens berättelse framgick att klubben hållit 10 ord., 8 styrelse- och 6 symöten. Mötena ha varit talrikt besökta.

Ett offentligt möte har hållits av fru Hulda Flood, som även höll föredrag i Jössefors och Ämotfors på klubbens initiativ. Samtliga möten ha varit talrikt besökta och lyckade.

Vid konferensen i Kristinehamn var klubben representerad med ett ombud samt vid Kvinnoförbundets kongress också med ett ombud.

Klubben deltog i årets 1-maj-möte.

Till ungdomsklubben samt till ungdomsförbundet har klubben skänkt sammanlagt 25 kr., dessutom har lämnats bidrag till lantarbetarna och till sanatoriets julkalppsfond.

Klubben deltog även i fredsdemonstrationen den 3 augusti.

Försäkra Ert Liv i Folket

Av Morgonbris har försålts 600 ex.

I höstens valarbete deltog klubbmedlemmarna på ett förtjänstfullt sätt genom husagitation samt spridande av en mängd tidningar och broschyrer. En lyckad handarbetsauktion har hållits under hösten.

Klubben har anslutit sig till en nybildad avd. av A. B. F. på inbjudan av arbetarekommunen. Förutom kongress- och konferensmotioner har klubben diskuterat kooperationen.

Till styrelse valdes: Julia Karlgren, Signe Lilja, Anna Löfgren, Anna Hedin och Elin Averberg.

Till revisorer valdes Signe Andersson och Karin Mossberg. Till kommissionär för Morgonbris omvaldes Hilda Fryklund.

Korr. sekr.: Julia Karlgren.

Vi sända våra hälsningar till alla klubbar i landet och hoppas på ett gott arbetsår och många nya klubbmedlemmar.

Korr. sekr.

Från Kristianstad.

Kristianstads soc.-dem. kvinnoklubb höll årsmöte den 19 jan. 1925. Under det gångna året har ju det största intresset i politiskt hänseende varit knutit till höstens riksdagsmannaval, vilket mer än hittills varit föregånget av en intensiv valagitation inom alla partier och helt naturligt har även kvinnoklubben med intresse deltagit i detta arbete. Sälunda har klubben anordnat tvänne offentliga möten i valrörelsen, båda talrikt besökta, med fruarna Agnes Söderquist och Olivia Nordgren som talarinnor. Vidare har klubben genom en kommitté varit arbetarekommunens valkommitté behjälplig i valarbetet.

Klubben har hållit 11 ord. möten under året och på några av dessa ha förekommit livlig diskussion i aktuella frågor, som tydligt visar medlemmarnas intresse.

På en av Skånedistriktet anordnad s. k. Skånedag i Malmö har klubben varit representerad av tvänne ombud.

Klubbens styrelse har varit 5 medlemmar, med samma ordf. och sekreterare som föregående år samt fru Augusta Gustafsson som kassör.

Till styrelse för innevarande år valdes: fru Hulda Hansson, ordf., fru Märta Löwenberg, sekr., fru Vendla Bergström, fru Augusta Gustafsson, kassör, fru Ester Persson och fröken Olivia Malmström, korr. sekr.

Under det gångna året kunde klubben fira sin 5-åriga tillvaro och gjorde detta med en liten intim fest, därvid klubbens ordf. uttalade en önskan om att den lilla femåriga klubben måtte tillväxa i ålder och visdom, men framförallt i medlemsantal.

A. W.

Från Munkfors.

Munkfors soc.-dem. kvinnoklubb hade sitt sjätte årsmöte den 12 jan. i Folkets hus. Av årsberättelsen framgick att klubben under året hållit 12 ord. möten och 12 styrelsemöten. Av Morgonbris har försålts 340 ex. Klubben har även deltagit i

höstens valagitation med utdelning av 1,000 upprop och försäljning av broschyrer.

Under året ha 7 nya medlemmar vunnit inträde i klubben.

Ett offentligt föredrag har hållits med fru Hulda Flod som talarinna över ämnet: "Rättigheter förplikta". Två basarer ha även under året anordnats med gott ekonomiskt resultat. I Folkets hus har klubben 25 andelar, i Värmlands Folkblad 9.

I styrelsen för innevarande år invaldes: fruarna Augusta Lind, ordf., Jenny Setterkvist, sekreterare, Emma Ullström, kassör, Stina Andersson, vice ordf., Elna Törnkvist, vice sekr., och Elin Byström korresponderande. Till kommissionär för Morgonbris utsågs Johanna Blomström.

Hälsning till kamraterna landet runt genom

E. B — m.

Från Trälleborg.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb firade den 5 dec. sin 18-åriga tillvaro med en enkel fest. Inbjudna voro arbetarekommunens, ungdomsklubbens och N. O. V.-logens medlemmar. Föredrag hölls av Ida Rosenkvist, Hälsingborg. Från verksamhetsberättelsen under det senaste året kan antecknas 12 ord. möten och 1 extra samt 15 styrelsemöten. I samband med agitationen för riksdagsmannavalen anordnade klubben offentligt möte med Agnes Söderquist som talare.

Klubben har i likhet med föregående val deltagit uti valarbetet, såväl uti den av arbetarekommunen anordnade val- och husagitationen som även genom personlig påverkan och genom utdelning av förbundets agitationsskrifter. Klubben införde även ett upprop uti partipressen, med en mening till kvinnorna att verka för arbetarepartiets kandidater och att enigt sluta upp kring valurnorna. Valutgången inom kretsen blev en röstökning av 540 röster, men detta blev inte nog för att erövra den sjunde platsen och vårt hopp om att öka den kvinnliga representationen i riksdagens andra kammare med fru Olivia Nordgren, som var uppsatt på den stridbara platsen, blev om intet, varför vi ha att arbeta vidare genom förstående och sammanlutning och vi skola göra nya erövringar.

Vid förbundskongressen var klubben representerad med två medlemmar och vid Skånes kvinnodistrikts konferens med två. Klubben var även representerad vid partikongressen genom fru Olivia Nordgren, vald av partidistriktet.

Klubben har under året deltagit uti årets 1-maj-demonstration och uti ett av arbetarekommunen anordnat fredsmöte.

För att stärka klubbens kassa anordnades under sommaren en fest i samband med N. O. V.-logen på platsen; klubbens andel i överskottet blev kr. 197:26.

Klubben har under året lämnat anslag till: de arbetslösa, Frankrikes och Tysklands socialdemokrater, de stridande lantarbetarna, biblioteket och en förbundsmedlem.

Bland frågor, som under året behandlats, kan nämnas: Kvinnorna och fredsarbetet samt lagen om moderskaphjälp. Frågan om spridning av Morgonbris har även under året dryftats ingående och detta gett till resultat att vid sidan om lösnummerförsäljningen vi lyckats få ett större antal fasta prenumeranter å Morgonbris för 1925. Åtta nya medlemmar ha under året anslutit sig till klubben och ha inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 839:84 med en kassabehållning av kr. 237:90.

Under förhoppning om att det gångna året, som varit ett agitations- och valår, även verkat för en mera allmän anslutning till den soc.-dem. kvinnorörelsen, och det skall bli möjligt att bättre än hittills verka för de idéer och krav vi som klass ha att genomföra, tecknar med hälsning från Trälleborgsklubben.

Anna Hansson.

Från Åkers Styckebruk.

Åkers soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt andra årsmöte tisdagen den 3 februari. Styrelse- och revisionsberättelserna föredrogs och godkändes samt beviljades styrelsen på revisorernas förslag full och tacksam ansvarsfrihet. Av styrelseberättelsen framgick att klubben hållit 11 ordinarie och ett extra möte. Räkenskaperna ha under året balanserat på kr. 1,204:57. Av tidningen Morgonbris har under året sålts 830 ex. Under året har klubben deltagit i agitationen för riksdagsmannavalet. Klubben är representerad med 1 medlem i Föreläsningföreningen samt med 1 ledamot i fattigvårdsstyrelsen. Agnes Söderqvist från Västerås har under det gångna året hållit ett föredrag samt efter detsamma slut en instruktionskurs för klubbens medlemmar. Klubben är ansluten till arbetarekommunen på platsen. Under julen ha pensionärerna å ålderdomshemmen i Åker bjudits på kaffe, sång och musik.

En medlem, Anny Mattsson, har under året avlidit.

Till styrelse för det kommande året valdes: fru Emelia Vallin, ordf., fröken Mia Gustavsson, sekreterare, fru Hulda Grundtman, kassör, fru Mia Malmkvist, v. ordf., samt fru Alida Karlson, v. sekr. Till kommissionär valdes fru Tyra Malmkvist.

Till sist en uppmaning till alla Åkers kvinnor: ansluten eder till vår organisation.

Ref.

Från Oskarsström.

Oskarsströms soc.-dem. kvinnoklubb hade söndagen den 8 februari ordinarie årsmöte, till vilket arbetarekommunen var inbjuden. Även hade klubben inbjudit fröken Lindström från Halmstad, vilket mycket bidrog till mötets höjande.

Revisions- och årsberättelserna föredrogs och godkändes. Klubbens ekonomiska ställning har balanserat på kr. 339:72 med ett saldo av kr. 10:71.

I ref. från Stockholms läns husmodersförbunds årsmöte meddelades att en fru Signe Wessman blivit invald i dess styrelse, vilket också är alldeles riktigt, men det är icke denna tidnings redaktör, som ej tillhör någon husmodersförening.

Vetenskapliga fabrikationsmetoder och kooperativ distribution göra K. F:s margarin till en delikat och billig vara.

450 exemplar av Morgonbris ha sålts.

Valet av nya styrelsen utföll sålunda: ordf. fru Ragnhild Nilson, Sulfitbostäderna, Oskarsström, v. ordf. frk. Ester Olsson, sekr. fru Helga Karlsson, Sulfitbostäderna, kassör fru Hanna Hallkvist, fack 47, Oskarsström, kommissionär för Morgonbris Hanna Hallkvist.

Från Ämål.

Ämåls soc.-dem. kvinnoklubb hade årsmöte den 9 febr.

Till styrelse för år 1925 valdes: fru Anna Hällander, ordf. och korresp. sekr., fru Signe Moberg, v. ordf., fröken Signe Andersson, sekr., fröken Ester Vesterberg, v. sekr., och fru Amborg Zettergren, kassör. Referent blev fru Ester Wohlstedt.

Till ombud vid distriktskonferensen valdes fru A. Zettergren, med fru E. Wohlstedt som suppleant.

Styrelse- och revisionsberättelser för år 1924 godkändes och ansvarsfrihet beviljades. Inkomster och utgifter balanserade på en summa av kr. 859:32. Under året ha hållits 11 ord. möten, 2 samkvämsmöten och 1 familjefest. Som diskussionsfrågor ha behandlats: 8-timmarsdagen, Kooperationen och arbetet bland ungdomen. En 3-dagars studiekurs har hållits med fru Sigrid Lundin som ledare. Kursen var talrikt besökt av medlemmarna. Som avslutning av nämnda kurs höll fru Lundin ett offentligt föredrag.

Av "Morgonbris" har försålts 486 ex. En av klubbens medl. är ledamot av stadsfullmäktige. Ref.

Från Nynäshamn.

Nynäshamns soc.-dem. kvinnoklubb hade sitt årsmöte den 9 mars.

Av styrelseberättelsen framgår att klubben under året hållit 12 ord. möten. Medlemsantalet vid årets början 67, vid dess slut 69 st. Kassan har balanserat på en summa av kr. 3,197:— med en behållning av 815 kr.

Klubben har i kommunalfullmäktige 1 representant, 1 i kommunalnämnden och 1 suppleant, 1 i skolrådet, 1 i barnavårdsnämnden, 1 i fattigvårdsnämnden, 1 suppl. i landstinget, 1 representant i Koop. mjölkföreningens styrelse, 1 i arbetarekommunens styrelse, 2 i Kons.för. litteraturkom. samt i tillsyningsnämnden för skolkök och -slöjd 2 representanter.

Till kamratmötet i Sorunda hade 14 medlemmar mött upp samt till Södertälje 6 medl. Förbudet av lastbilars användande till persontrafik har härvidlag verkat hämmande på deltagareantalet för att ej säga på arrangerandet av dylika möten. Gemensamt med arbetarekommunen och ungdomsklubben har hållits ett samkvämsmöte med föredrag av riksdagsman Olovsson från Västerås. Ävenså har en basar gemensamt med nämnda organisationer hållits och kom behållningen årets valrörelse till godo. Vid offentliga möten under året har riksdagsman S. J. Karlsson talat över ämnet: "Verkan av de nya barnavårdslagarna" samt dr. Stéenhoff över ämnet: "Kommunala förlossningshem". Vidare har bl. a. ett samkväm för samhällets gamla hållits i maj samt en stämmingsmätad Ellen-Key-afton i dec. med Agda Östlund som tolkare av Ellen Keys gärning.

Vid klubbmötena ha utom de löpande ärendena diskuterats olika frågor, såväl kommunala som politiska.

Morgonbrist har försålts i omkr. 400 ex. Till styrelse för innevarande år nyvaldes fruarna Elsa Eriksson, ordf. och korrespon-

derande, Karolina Karlsson och Märta Karlström. Kvarstående: Anna Pettersson och Agnes Andersson.

Ref.

Från Hässelby.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte under ordförandeskap av fru Hilda Karlsson.

Års- och revisionsberättelserna godkändes och beviljades styrelsen full och tack-sam ansvarsfrihet.

Ur årsberättelsen är att anföras, att ett tjugotal möten samt ett kamratmöte hållits. Klubben deltog livligt i höstens valarbete genom att bl. a. anordna ett offentligt agitationsmöte med föredrag av fru Sigrid Lundin, vilket blev talrikt besökt. Till distriktets valrörelse lämnades ett bidrag av 25 kr. och till majdemonstrationsmötet insamlades ett frivilligt bidrag av 15 kr.

Föredrag och diskussioner ha hållits bl. a. om "Arbetarekvinnan" i anslutning till den i Morgonbris intagna artikeln, samt om kooperationen.

Av Morgonbris har försålts 709 ex. och av Den osynliga muren 50 ex.

Till styrelseledamöter valdes fröken Maria Wallén, ordf., som även blev korresponderande sekreterare, fruarna Signe Höök, sekr., Sofia Haglund, kassör, Anna Eriksson, vice ordf., och Amanda Hill, vice sekr. Till revisorer omvaldes fruarna Lisa Hedberg och Alma Eriksson och till kommissionär omvaldes fru Anna Hansson.

Den avgående ordf., fru Hilda Karlsson, och vice ordf., fru Sigrid Karlsson, hade undanbett sig omval och avtackades dessa för det förtjänstfulla sätt och alltid vakna intresse, varmed de stått på sina poster. Den förra har varit klubbens ordf. under 6 år, alltså ända sedan den bildades.

Klubben har varit representerad i kommunal- och municipalfullmäktige, i fattigvårdsstyrelsen, pensionsnämnden och i arbetarekommunens styrelse. Ref.

Från Smedjebacken.

Soc.-dem. kvinnoklubben höll sitt årsmöte tisdagen den 10 febr. Styrelse- och revisionsberättelserna godkändes och beviljades styrelsen full ansvarsfrihet för det gångna året. Av årsberättelsen framgår att klubben haft 12 ordinarie möten samt ett samkvämsmöte med instruktionsföredrag av distriktsordf. fru Anna Wallin. Gemensamt med ungdomsklubben och arbetarekommunen har hållits en julgransfest. Vidare har klubben haft en basar i Folkets park och en sommarfest på Rävberget. Förbundets tidning Morgonbris har försålts i 650 ex. Till valfonden skänktes 50 kr. samt deltog klubben i valagitationen med försäljning och utdelning av partiets vallitteratur. Vid distriktskonferensen i Falun representerades med ett ombud. Bland frågor som diskuterats märkas: hälsovården, bostaden, fattigvård, barnavård och skolfrågor m. m. Styrelse, revisorer och suppleanter omvaldes, likaså ombud till Folkets-hus-föreningen samt kommissionären för Morgonbris. Till tidningsförsäljare omvaldes Hedvig Göransson och nyvaldes Ida Romlin och Ida Jansson. Till referent utsågs Hanna Sikström.

Vid det väl besökta mötet inröstades en ny medlem samt förekom uppläsning ur Ellen Keys och Frödings böcker och kaffeservering. Ref.

Alltid Tvättbjörn som bykgumma.

"Jag har använt Vita Tvättbjörn precis efter bruksanvisningen och med ett glänsande resultat. Kommer alltid att anlita Vita Tvättbjörn som "bykgumma."

H. L.

Lägg i blöt på kvällen i Tvättbjörnslösning. Gå igenom kläderna på morgonen och gnugga lätt mellan händerna de hårdast smutsade ställena — såsom ärmlinningar o. d. Koka därefter en stund och skölj sedan kläderna på vanligt sätt. Resultatet är en bländvit tvätt.

Vita Tvättbjörn

Tvättar medan Ni sover!

Tvättbjörn N:o 1 à 75 öre för den vita tvätten. Den billigare Tvättbjörn N:o 2 à 65 öre till disk, rengöring och tvätt av kulörta kläder, strumpor och ylle.

Det ligger i Edert eget intresse att göra Edra inköp i Konsumtionsföreningen Stockholm

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. A. T. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Meddelande från expeditionen.

Följande arbetsmateriel kan tillhandahållas mot postförskott:

Medlemsmatrikel . . . . . Kr. 5:—
Kassabok (blå pärmar) . . . . . » 3:60
Protokollsbook (blå pärmar) . . . . . » 1:85
Medlemskort med förbunds- och avdelningsstadgar . . . . . » 0:05

Rekvisioner och alla avgifter insändas till förbundskassören, *Anna Svensson, Grindsgatan 10, Sthlm Sö.*

SVEN OHLSON

MUSIKHANDEL & REPARATIONSVERKSTAD

44 Kammakaregatan 44
(Andra huset från Drottninggatan)
Tel. Norr 129 85

Lager av:

Musikinstrument, Strängar & Tillbehör.
Grammofoner & Skivor.

Reparationer av

Sträng-, Blås- & Batteriinstrument,
Grammofoner m. m. utföres.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** & sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiebefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN.

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

ARBETAR-BODENS DAMEKIPERING

Holländaregatan 7

säljer till lägsta pris Dam- & Barnkoffor.

Dam- & Barnunderkläder.

Extra starka barnstrumpor.

Stockholms stads o. läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 1:a måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.
Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms Gamla Stadens Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra torsdagen i månaden kl. 7.30 e. m., Stortorget 3, 2 tr.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 1 tr., Södra Folkets Hus.
Ordf. fru Beda Jansson, Blekingeg. 65, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 2:dra måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsgatan 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).
Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. Fridhemsgatan 48.
Ordf. fru Jenny Larsson, Kungsholmsgatan 104, 1 tr. Tel. Norr 238 37.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Södra Förstädernas soc.-dem. kvinnoklubb håller möte tredje tisdagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i bibliotekslokalen, Aspudden. Ordf. Sigrid Lundin, Liljeholmen, tel. Grödal 116. Sekr. Anna Käll, Aspudden, tel. Aspudden 2 46.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva. Sekr. fru Gerda Lilje-roth, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Djursholms Soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 2:dra torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Föreningshuset. Ordf. Fru Ellen Bomblér, Tel. 1314.

Enköpings soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 4:de tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Hässelby soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra och 4:de onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Landskrona soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra onsd. och 4:de torsd. i varje månad kl. 7/8 e. m. i Folkets Hus. Ordf. fru Amalia Nilsson, Föreningsgatan 61, Landskrona.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta o. 3:dje torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de måndagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Storfors soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten sista söndagen i varje månad kl. 3 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Trälleborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte andra måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus A-sal. Ordf. Fru Math. Friberg, Kyrkogatan 9.

Styrelsen.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

Örgryte soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 4:de onsdagen i månaden kl. 7.30 e. m. i Godtemplarlokalen, Gårda.

Styrelsen.

Stockholm, A.-B. Arbetarnes Tryckeri, 1925